

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtshandhaving en
Criminaliteitsbestrijding

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk
4348595

Uw kenmerk
2022Z23322

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 24 januari 2023

Onderwerp Antwoorden Kamervragen over de uitbuiting van minderjarigen op
YouTube

In antwoord op uw brief van 28 november 2022 deel ik u mee, dat de schriftelijke
vragen van het lid Kuik (CDA), inzake de uitbuiting van minderjarigen op
YouTube, worden beantwoord zoals aangegeven in de bijlage bij deze brief.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

D. Yeşilgöz-Zegerius

Vragen van het lid Kuik (CDA) aan de minister van Justitie en Veiligheid over de uitbuiting van minderjarigen op YouTube (ingezonden 28 november, nr. 202202223322)

Vraag 1

Bent u bekend met de video 'Hoe ver gaan YouTubers voor views?' van Vrije Vogels? 1)

Antwoord op vraag 1

Ja, daar ben ik mee bekend.

Vraag 2

Heeft u met afschuw kennisgenomen van het perverse verdienmodel binnen YouTube waarin minderjarigen kunnen worden geëxploiteerd en uitgebuit?

Antwoord op vraag 2

Ja. Ik vind het een zorgelijke ontwikkeling dat er influencers zijn die blijkbaar bereid zijn de grenzen van het toelaatbare op te zoeken om hun aantrekkingskracht voor volgers te behouden. Het gebruik van seksueel getint beeldmateriaal van minderjarigen of het seksualiseren van het beeldmateriaal van minderjarigen om meer volgers te trekken is volstrekt onacceptabel.

Vraag 3

Hoe is het mogelijk dat grote Nederlandse influencers, met miljoenen abonnees, seksueel getinte foto's van minderjarige vrouwen (thumbnails) als lokkertje kunnen gebruiken om zoveel mogelijk views te krijgen, terwijl dit in strijd is met het beleid voor thumbnails van YouTube? 2)

Antwoord op vraag 3

Online platforms zoals YouTube kunnen in hun algemene voorwaarden zelf regels stellen over welke vormen van online content zij willen weigeren. YouTube heeft hiervoor Communityrichtlijnen opgesteld: daar vallen ook de regels onder met betrekking tot thumbnails. De Communityrichtlijnen met betrekking tot het gebruik van thumbnails van YouTube schrijven onder andere voor dat pornografische afbeeldingen, naaktbeelden en afbeeldingen van ongewenste seksualisering niet toegestaan zijn.

In het kader van zelfregulering door de sector vind ik het een goed signaal dat YouTube 'afbeeldingen van ongewenste seksualisering' heeft opgenomen als verbod in haar Communityrichtlijnen waardoor dit materiaal actief getoetst zal worden. YouTube biedt gebruikers de mogelijkheid om een melding te maken indien zij van mening zijn dat een video of kanaal content bevat die in strijd is met de Communityrichtlijnen. In een dergelijk geval beoordeelt YouTube de melding en wordt de betreffende video van YouTube verwijderd indien deze geacht wordt de Communityrichtlijnen of de servicevoorwaarden te hebben overschreden. Als een thumbnail pornografie bevat en/of een gebruiker zich stelselmatig onttrekt aan de Communityrichtlijnen of servicevoorwaarden kan YouTube overgaan tot het opheffen van het account en/of het kanaal van deze gebruiker.

Slachtoffers hebben de mogelijkheid om een verzoek tot verwijdering van het materiaal in te dienen, zodat schadelijk materiaal niet op het platform blijft staan.

Vraag 4

Welke consequenties kunnen de influencers verwachten die zich hieraan schuldig maken?

Antwoord op vraag 4

De gevolgen van niet-naleving van de gebruikersvoorwaarden van YouTube zijn geschetst in mijn antwoord op vraag 3. Gebruikers van deze dienst dienen zich echter niet alleen aan die voorwaarden te houden, maar ook aan de wet.

Vooropgesteld zij dat artikel 240b Sr voorziet in een brede strafbaarstelling van, onder meer, het verspreiden van kinderpornografisch materiaal. Foto's van minderjarigen die als zodanig kwalificeren, kunnen te allen tijde aanleiding zijn om een opsporingsonderzoek te starten wat kan leiden tot vervolging en bestraffing.

Zoals in de videopublicatie van Vrije Vogels is te zien, gaat het bij als thumbnail gebruikte afbeeldingen doorgaans niet om kinderpornografisch materiaal. Ook als andere afbeeldingen van seksuele aard worden gebruikt kan sprake zijn van strafbaar handelen. Degene die van een persoon een afbeelding van seksuele aard openbaar maakt, is op grond van artikel 139h, tweede lid, onder b, Sr strafbaar indien hij weet dat die openbaarmaking nadelig voor die persoon kan zijn. Ook is het, kort gezegd, strafbaar om aan minderjarigen onder de 16 jaar afbeeldingen te laten zien waarvan de vertoning voor hen schadelijk is te achten (artikel 240a Sr).

Van strafbare feiten kan aangifte worden gedaan bij de politie. Mocht er sprake zijn van beeldmateriaal met (een vermoeden van) kindermisbruik, dan kan ook melding worden gemaakt bij het Meldpunt Kinderporno van het Expertisebureau Online Kindermisbruik. Indien het meldpunt een uiting strafbaar acht, dan wordt dit kenbaar gemaakt bij YouTube met een verzoek om het betreffende beeldmateriaal te verwijderen of ontoegankelijk te maken. Bij de politie wordt tevens een melding gemaakt zodat daders en slachtoffers geïdentificeerd en opgespoord kunnen worden.

Vraag 5

Hoe kunt u sociale media platformen zoals YouTube strenger controleren, zodat regels beter worden nageleefd?

Antwoord op vraag 5

Illegaal online materiaal kan worden gemeld en verwijderd via de afspraken in het kader van de zelfregulering van de internetsector (de *Notice and Take Down*-procedure). Ten aanzien van kinderpornografisch materiaal stuurt het EOKM een verwijderverzoek aan het platform. Daarnaast wordt gewerkt aan de nieuwe Autoriteit Online Terroristisch en Kinderpornografisch Materiaal, die een bestuursrechtelijke aanwijzing kan uitvaardigen om terroristische online inhoud en online kinderpornografisch materiaal ontoegankelijk te maken en een last onder dwangsom of bestuurlijke boete kan opleggen. Er wordt naar gestreefd het wetsvoorstel dat voorziet in de wettelijke grondslag voor deze Autoriteit ten aanzien van kinderpornografisch materiaal op korte termijn aan uw Kamer aan te bieden.

In Europees verband is recentelijk de Digital Services Act aangenomen die nadere regels stelt. Zo formaliseert artikel 16 van de Digital Services Act een Notice-and-Take-Action-procedure en dienen minderjarigen beter te worden beschermd op voor minderjarigen toegankelijke onlineplatforms op grond van artikel 28. De Digital Services Act zal in 2024 in werking treden.

Vraag 6

Welke mogelijkheden zijn er nu al om, kijkend naar de arbeidsinspectie voor jongeren in veel andere sectoren, een toezichthouder in te stellen voor misstanden die plaatsvinden op YouTube en andere sociale media?

Antwoord op vraag 6

In geval van online illegale content subsidieert de overheid een aantal meldpunten om illegale content onder de aandacht te brengen van platformen, providers en hosters. Deze meldpunten hebben veelal de status van trusted flagger, en hebben daarmee ook het vertrouwen van de sector. Voorbeelden van trusted flaggers zijn het Expertisebureau Online Kindermisbruik voor kinderpornografisch materiaal en het Meldpunt Internet Discriminatie. Content die zij als 'illegaal' betitelen, wordt in dat kader in de meeste gevallen ook daadwerkelijk ontoegankelijk gemaakt door de internetplatformen. De Digital Services Act zal ook de systematiek van trusted flaggers formaliseren in artikel 22.

Bij de handhaving van de Digital Services Act zullen verschillende toezichthouders betrokken zijn. Op dit moment wordt nader bezien welke toezichthouder voor welk aspect betrokken zal zijn.

De Nederlandse Arbeidsinspectie houdt risicogericht toezicht op de naleving van de Arbeidstijdenwet. In deze wet is bepaald dat kinderen tot 16 jaar geen arbeid mogen verrichten, tenzij het uitdrukkelijk is toegestaan. Hiervoor geldt een stelsel waarbij kinderen steeds meer mogen, in de zin van soorten werk en werktijden, naarmate zij ouder worden. In de Arbeidstijdenwet is bepaald dat de werkgever en ouders (of voogden) ervoor moeten zorgen dat kinderen geen verboden arbeid verrichten. Indien het vermoeden van kinderarbeid bestaat dan kan hier, ook als het gaat om jonge influencers, melding van gedaan worden bij de Arbeidsinspectie.

Vraag 7

Welke wet- en regelgeving ontbreekt op dit punt?

Antwoord op vraag 7

Nederland heeft de nodige wet en regelgeving ten aanzien van online illegale inhoud. De handhaving ervan bij een dergelijke grenzeloze markt is echter niet eenvoudig. Regelingen over het verwijderen van de illegale inhoud zijn veelal op basis van vrijwillige afspraken, zoals via de *Notice and Take Down*-procedure. Met de implementatie van de Digital Services Act per 2024 worden er duidelijkere kaders geschapen voor de internetsector over de aansprakelijkheid in relatie tot informatiestromen. Daarnaast bevat de Digital Services Act onderdelen die de bestrijding van illegale content in de toekomst kunnen verbeteren, zoals de codificatie van de *Notice and Take Down*-procedure tot een Notice and Take Action-procedure, van trusted flaggers en de specifieke bescherming van minderjarigen.

Vraag 8

Deelt u de zorgen dat het plaatsen van (seksueel getinte) content van minderjarigen leidt tot deepfakepornografie? Hoe kunt u ervoor zorgen dat de makers en verspreiders van dergelijke perverse video's sneller en harder worden aangepakt?

Antwoord op vraag 8

Ja, ik deel de zorgen. Het maken en verspreiden van een seksuele deepfake is, zeker als een minderjarige daarin voorkomt, niet alleen ontoelaatbaar maar kan ook strafbaar zijn. Dat geldt voor het maken en verspreiden van een afbeelding

van een seksuele gedraging waarbij iemand die kennelijk de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt, is betrokken of schijnbaar is betrokken, ook wel het vervaardigen of verspreiden van kinderpornografie genoemd (artikel 240b Sr). Daarnaast kan het maken en het openbaar maken van seksuele deepfakes van een persoon onder omstandigheden strafbaar zijn op grond van artikel 139h Sr. Makers van seksuele deepfake video's van minderjarigen kunnen dus nu al strafrechtelijk worden aangepakt. Het bevorderen van bewustwording rondom deepfake-porno zal in de communicatie over het wetsvoorstel seksuele misdrijven worden meegenomen.

Om de verspreiding van dergelijk materiaal te voorkomen kan, zoals bij antwoord 5 ook vermeld, gebruik worden gemaakt van de 'Notice and Take Down' gedragscode die ziet op vrijwillige verwijdering van illegaal (waaronder strafbaar) materiaal door de internetsector. Het kabinet zet de komende jaren bovendien in op het verder optimaliseren van opvolging van meldingen van deze meldpunten en zal daarbij ook bezien voor welke andere vormen van illegale content een meldvoorziening dient te worden ingericht.

Vraag 9

Welke rol ziet u voor het kabinet om minderjarigen bewust te maken van de gevolgen die het meewerken aan vlogs kan hebben, zoals in de video van Vrije Vogels aan de orde komt?

Antwoord op vraag 9

Het kabinet vindt het belangrijk dat mensen, en zeker minderjarigen, zich bewust zijn van de gevolgen van bepaald gedrag op het internet en over de eigenschappen van het internet. Met die reden is begin oktober 'Mijn Cyberrijbewijs' gelanceerd, een gratis lesprogramma voor groep 7 en 8 van het primair onderwijs. Naast kennis over schadelijke fenomenen, waaronder sexting, is het van belang dat dat jonge mensen in het algemeen digitaal weerbaarder worden. Mijn Cyberrijbewijs gebruikt vijf lessen om via vijf thema's jonge mensen zich bewust te maken van de eigenschappen van het internet, en hen er de risico's van te laten inzien.

- 1) <https://www.youtube.com/watch?v=hQX3S03D7dI>
- 2) <https://support.google.com/youtube/answer/9229980>